

24.10.2012

PAZIŅOJUMS KOMITEJAS LOCEKĻIEM

Temats: Lūgumraksts Nr. 0358/2011, ko iesniedza Polijas valstspiederīgais *Tomasz Snarski*, par Lietuvas Izglītības likuma grozījumu un no tā izrietošo poļu valodā apgūstamo mācību priekšmetu skaita samazināšanu

1. Lūgumraksta Nr. 0358/2011 kopsavilkums

Lūgumraksta iesniedzējs atsaucas uz Lietuvas Izglītības likuma grozījumiem, kas ierobežo Polijas mazākumtautības pārstāvju tiesības saņemt izglītību poļu valodā. Papildus obligātajai prasībai par mācībām lietuviešu valodā, citu priekšmetu starpā valsts valodā jāmaca vēsture un ģeogrāfija; grozījums ietekmēs arī poļu skolas, kas tiks slēgtas, ja tajās nebūs vajadzīgais skolēnu skaits. Lūgumraksta iesniedzējs uzskata, ka ar šādu Lietuvas rīcību tiek pārkāpti vairāki starptautiski nolīgumi un konvencijas, tostarp 1966. gada Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, Eiropas Cilvēktiesību konvencija, Vispārējā konvencijā par nacionālo minoritāšu aizsardzību un Eiropas reģionālo vai minoritāšu valodu harta. Tāpēc lūgumraksta iesniedzējs aicina Eiropas Parlamentu nodrošināt poļu tautības minoritātes tiesību aizsardzību Lietuvā un pārbaudīt, vai jaunajā Lietuvas Izglītības likumā ievērots princips par nediskrimināciju valstspiederības dēļ.

2. Pieņemamība

Lūgumraksts Nr. 0358/2011 tika atzīts par pieņemamu 2011. gada 8. jūlijā. Komisijai pieprasīta informācija saskaņā ar Reglamenta 202. panta 6. punktu.

3. Komisijas atbilde uz lūgumrakstu Nr. 0358/2011 un Nr. 0942/2011, kas saņemta 2011. gada 16. decembrī

„Lūgumraksta iesniedzēji apgalvo, ka ar Lietuvas Izglītības likuma pēdējiem grozījumiem tiek ierobežotas valodas tiesības poļu minoritātei Lietuvā, un viņi to uzskata par vairāku starptautisko nolīgumu un konvenciju pārkāpumu.

Komisija vēlas norādīt, ka saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 165. pantu dalībvalstis ir primāri atbildīgas par izglītības saturu un to izglītības sistēmu organizēšanu, kā arī to valodu politiku. Saistībā ar to jāpatur prātā, ka lūgumraksta iesniedzēja norādītie tiesību akti neietilpst Eiropas Savienības tiesiskajā regulējumā.

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. un 22. pantā ir aizliegta diskriminācija, pamatojoties uz piederību nacionālajai minoritātei, un noteikta kultūras, reliģiskās un valodu dažādības respektēšana Savienībā. Taču šādi noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, kad tās īsteno Savienības tiesību aktus; tādējādi tikai šādos gadījumos Komisija var censties nodrošināt minēto noteikumu ievērošanu ar pārkāpuma procedūru saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. pantu.

Komisija piebilst, ka Eiropas līmenī nacionālās identitātes, valodas un kultūras saglabāšanas tiesību aizsardzību nodrošina Eiropas Padomes 1995. gada 1. februāra Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību, un Lietuvas Republika ir tās līgumslēdzēja puse. Saistībā ar to Komisija vēlas vērst uzmanību uz minētās konvencijas 25. un 26. panta noteikumiem, kuros paredzēts, ka konvencijas piemērošanu uzrauga Ministru komiteja un tai palīdz padomdevēju komiteja, lai izvērtētu pušu veikto pasākumu piemērotību konvencijā izklāstīto principu īstenošanā.”

4. Komisijas atbilde (REV.), kas saņemta 2012. gada 24. oktobrī

„Norādot, ka poļu minoritāšu situācija Lietuvā nemitīgi pasliktinās, lūgumraksta iesniedzējs galvenokārt apgalvo, ka poļu izcelsmes Lietuvas pilsoņu valodas, izglītības un kultūras tiesības, kas izriet no viņu kā atzītas nacionālās minoritātes statusa, netiek ievērotas, un tas ir pretrunā ar attiecīgajiem noteikumiem, kas minēti Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, Vispārējā konvencijā par nacionālo minoritāšu aizsardzību, Eiropas Cilvēktiesību konvencijā un tās protokolos un Eiropas reģionālo vai minoritāšu valodu hartā. Lūgumraksta iesniedzējs apgalvo, ka šajā ziņā poļu minoritātes personām Lietuvā tiek atņemtas viņu tiesības izmantot savu uzvārdu un vārdu minoritātes valodā un to oficiālu atzīšanu, kā arī tiesības izvietot zīmes, uzrakstus un citu personiska rakstura informāciju minoritātes valodā sabiedrībai redzamās vietās. Lūgumraksta iesniedzējs arī apgalvo, ka jaunākie Lietuvas Izglītības likuma grozījumi rada nelabvēlīgu situāciju poļu izcelsmes Lietuvas pilsoņiem.

Līgumi, uz kuriem balstās Eiropas Savienība¹, nedod Komisijai vispārējas pilnvaras iejaukties dalībvalstu noteikto pamattiesību jomā. To var darīt tikai tad, ja jautājums ir saistīts ar Eiropas tiesību aktiem. Saskaņā ar 51. panta 1. punktu hartas noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Eiropas Savienības tiesību aktus. Turklāt Eiropas Savienības Līguma 6. panta 1. punktā ir noteikts, ka „*hartas noteikumi nekādā ziņā nepaplašina Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos.*”

---

¹ Līgums par Eiropas Savienību un Līgums par Eiropas Savienības darbību.

Pamatojoties uz lūgumrakstā sniegto informāciju, nešķiet, ka jautājums, uz kuru atsaucas lūgumraksta iesniedzējs, ir saistīts ar Eiropas Savienības tiesību aktu īstenošanu. Šī iemesla dēļ Eiropas Komisija nevar turpināt lūgumrakstā minēto jautājumu izskatīšanu.

Šādos gadījumos dalībvalstīm, tostarp tiesu iestādēm, ir jānodrošina efektīva pamattiesības ievērošana un aizsardzība saskaņā ar valsts tiesību aktiem un starptautiskajām cilvēktiesību saistībām.

Komisija arī atgādina, ka tai nav vispārēju pilnvaru attiecībā uz minoritātēm. Jo īpaši Komisijai trūkst kompetences par valsts nacionālo minoritāšu definīciju, minoritāšu stāvokļa atzīšanu vai minoritāšu pašnoteikšanos un autonomiju. Šie jautājumi ir dalībvalstu kompetencē.

Eiropas Savienības tiesību aktu ietvaros Komisija nodrošina, ka dalībvalstis, īstenojot šo likumu, ievēro pamattiesības, ieskaitot nediskriminācijas principu, kas noteikts hartas 21. pantā. Turklāt ES tiesību akti un finansēšanas programmas palīdz risināt dažas grūtības, kas varētu ietekmēt pie minoritātēm piederošas personas, piemēram, diskrimināciju un kūdīšanu uz vardarbību un naidu, pamatojoties uz rasi, nacionālo vai etnisko izcelsmi.

Attiecībā uz iespējamo Padomes Direktīvas 2000/43/EK noteikumu pārkāpumu Komisija atgādina, ka minētās direktīvas 3. panta noteikumi ierobežo Kopienai piešķirtās pilnvaras attiecībā uz šīs direktīvas piemērošanu izglītības jomā. Tāpēc valsts noteikumi, kas reglamentē nacionālo minoritāšu izglītības programmas satura aspektus vai valodas tiesības, neietilpst Direktīvas 2000/43/EK darbības jomā. Komisija arī atzīmē, ka Tiesa savā prejudiciālā nolēmumā par *Runevič-Vardyn* un *Wardyn* lietu (lieta C-391/09, 2011. gada 12. maijs, 47. punkts) nonākusi pie tāda paša secinājuma attiecībā uz personas tiesībām lietot savu vārdu mazākumtautību valodā. Turklāt attiecībā uz lūgumraksta iesniedzēja apgalvojumiem par LESD 20. panta 2. punkta vai 21. panta iespējamo pārkāpumu, Komisija norāda, ka iepriekšminētajā lietā (70. punktā) Tiesa secināja, ka šādu tiesību neesamība nevar atturēt Savienības pilsoni no ar LESD 21. pantā paredzēto tiesību uz brīvu pārvietošanos izmantošanas un tādējādi nav uzskatāma par ierobežojumu.

Visbeidzot, Komisija norāda, ka lūgumraksta pielikumos ir apgalvots, ka Savienība tiecas apkarot diskrimināciju, kā tas paredzēts LESD 10. pantā. Šajā sakarā Komisija uzsver, ka iepriekšminētais pants skaidri ierobežo Savienības diskriminācijas apkarošanas mērķa darbības jomu, nosakot un īstenojot savu politiku un darbības. Tādēļ šo noteikumu nevar izmantot kā juridisku pamatu šī mērķa īstenošanai ārpus Savienības kompetences.

Tomēr Komisija vērš lūgumraksta iesniedzēja uzmanību uz Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību esošajiem pamatnoteikumiem¹, kas ir pirmais juridiski saistošais daudzpusējais dokuments vispārējai nacionālo minoritāšu aizsardzībai (konvencijas paskaidrojuma ziņojuma 10. pants) un gan Polijas Republika, gan Lietuvas Republika ir šīs konvencijas dalībvalstis. Saskaņā ar konvencijas 24. panta 1. punktu Eiropas Padomes Ministru komiteja vada līgumslēdzējpušu darbību šās vispārējās konvencijas īstenošanai. Izvērtējot Pušu veikto pasākumu atbilstību, lai īstenotu šīs Vispārējās konvencijas principus, Ministru komitejai palīdz Konsultatīvā komiteja (konvencijas 26. panta 1. punkts), kuras dalībnieki ir atzīti eksperti nacionālo minoritāšu aizsardzības jomā. Komisija norāda, ka šajā sakarā Lietuva jau ir iesniegusi trīs ziņojumus par nacionālo minoritāšu situāciju, un

¹ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/157.htm>

Eiropas Padomes Ministru komiteja pēdējo no tām saņēma 2011. gada 21. septembrī.¹ Konsultatīvā komiteja vēl nav pieņēmusi atzinumu par trešo ziņojumu, bet 2008. gada 28. februāra otrais atzinums par Lietuvu ir publiski pieejams Eiropas Padomes tīmekļa vietnē².

Komisija arī norāda, ka nesenajās vizītēs uz Lietuvu un Poliju EDSO komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos „aicināja abu valstu valdības risināt nacionālo minoritāšu jautājumus savās valstīs, vienlaicīgi uzlabojot divpusējās attiecības, tostarp atjauninot kopīgo izglītības speciālistu grupu kā vienu no mehānismiem.” Turklāt Komisija norāda, ka augstais komisārs sadarbojas ar abām valstīm, lai izmeklētu un sniegtu risinājumus situācijā, kas saistīta ar poļu minoritāti Lietuvā un lietuviešu minoritāti Polijā.”

---

¹ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_fcnmdocs/PDF_3rd_SR_Lithuania_rev_en.pdf

² http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_fcnmdocs/PDF_2nd_OP_Lithuania_en.pdf